

כי' לא יתעורר

אין מרד זיל אחר ענין ונלום תשובה והסודו
גבולה כי כל ענינים בכלל נזל שני סמחיה
כל הדברים להשיג סודו סמחיה הכל וסוף צענים
של כל הסגרים ומי סודו זה איש מועיל גדול:

(1)
100

כ"ס

נשא את ראש בני נרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם: (ה, כב)

1 ויש בהם רשעים בחינת מי חלב. אמנם זהו דוקא כשהם מחולקים, אבל כשהם מעורבים זה בזה באחדות, הרי הם כולם מעולים וחשובים מאד. ועל כן אוכלים מאכלי חלב ביום מתן תורתנו, להראות ולהורות שהשי"ת נתן את התורה לכל ישראל הצדיקים הבינונים והרשעים כאחד, כדכתיב (שמות יט, ב) 'יחן שם ישראל' - כאיש אחד בלב אחד (מכילתא, בחדש א). ולא יוצדק לשום

(2)
ש"ס
אלפי

11 אחד מישראל לחשוב, שלו ניתנה התורה יותר מיהודי אחר. וכן לא יוצדק לשום אחד מישראל לחשוב, שאין לו גישה להתורה הקדושה, מחמת קיצורו בתורה ומצוות. כי התורה ניתנה לכל אחד בשוה, בדומה לחלב הבלתי מחולק, שכל החלקים שוים במעלתם וחשיבותם. עד כאן תורף דבריו הקדושים של החתם סופר.

21 ונתנה כאמת כשנתבונן, נראה שהתורה הקדושה מדברת לכל חלק וחלק מישראל לפי מדרגתו. שלצדיקים משמשת התורה כאמצעי לדביקות בה, והיינו שכל מגמתם בלימוד התורה וקיום המצוות הוא להתדבק לנותן התורה. ולבינונים אשר חיהם הם חיים של אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי, שהם מתאבקים עם יצרם תמיד, פעמים נוצחים ופעמים מנוצחים, תורתם מועילה להם להתגבר על יצרם, כדאיחא בחז"ל (קידושין ל, ב) 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תכלין'. ולרשעים, מועילה להם התורה להחזירן למוטב, כמו שאמרו חז"ל (פתיחתא דאיכה ב') 'מאור שבה מחזירן למוטב'.

36 וכשנתבונן עוד, נווכח לדעת ששלשה חלקי ישראל אלו, קיימים

תיבות 'גם הם' נראות כמיותרות. וצריך ביאור כי לא כתוב כן, לא בבני קהת ולא בבני מררי.

6 בגמרא (שבת פח, א) דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא, בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי. פירש רש"י: אוריין תליתאי - תורה נביאים כתובים. לעם תליתאי - כהנים לויים וישראלים. על ידי תליתאי - משה תליתאי לבטן מרים אהרן ומשה. ביום תליתאי - לפרישה. ולכאורה קשה לפירושו, מה רצה הדרשן בזה. מה איכפת לן במה שכל הדברים שנוגעים לקבלת התורה הם תליתאי. ולמה 'ברוך רחמנא' עבור זה בייחוד. איזה רחמנות או טובה טמון במה שכולם הם 'תליתאי'?

21 ונראה לפרש באופן אחר, על פי מה שכתב החתם סופר (דרשות חלק ב, רפח, א ד"ה ועשית) בטעם המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות. שחלב יכול להחלק לשלשה חלקים, חלק אחד, הוא השומן שצף למעלה כשמבשלים את החלב ועושים ממנו חמאה, והוא החשוב שבהחלקים. חלק השני, הוא חלק הממוצע, שעושים ממנו גבינה. והחלק השלישי, הנשאר למטה, הוא המי חלב שאינו שוה כלום. אמנם אם אין מחלקים ומבררים את החלב, אלא מניחים אותו כמות שהוא, הרי שלשת החלקים על ידי שמצטרפים זה לזה הם טוב מאד, והוא משקה חשוב מאד.

36 וכן הוא הדבר בבני ישראל, יש בהם צדיקים שהם הבני עליה החשובים שכולם בחינת השומן והחמאה, יש בהם בינונים הממוצעים בחינת הגבינה,

(1)

ולפי זה יש להבין עומק דברי הגמרא בשבת (פז, א), יום אחד הוסיף משה מדעתו, מאי דריש? וקדשתם היום ומחר' (שמות יט, י), מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו, ע"כ. והיינו שמה סירב להחשיב יום שאין בו לילה, להיותו אחד מימי ההכנה לקבלת התורה. ולדברינו נראה, שיום שלם כולל שלשה זמנים, לילה גם ובין הערבים. יום - הוא זמן של אור ובהירות, מורה על צדיקים. לילה - הוא זמן של חשך,

מורה על הרשעים העושים במחשך מעשיהם. ובין הערבים - הוא זמן אמצעי בין יום ולילה, מורה על הבינונים. וכיון שידע משה שמתן תורה הוא בשביל כל חלקי ישראל בכלל ובפרט, על כן סירב לשלול את הלילה מהימים המכינים לקבלתה, ואמר 'מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו', כי אין לשלול רשעים הדומים ללילה מקבלת התורה.

ועל כן ניתנה התורה בחדש השלישי, חדש סיון. כי ניסן היה החודש שבו נמצאו ישראל במ"ט שערי טומאה, מדריגת הרשעים. בסיון, כבר נתעלו למ"ט שערי קדושה, עד שפסקה זוהמתם, מדריגת הצדיקים. ואיר הזמן בין שניהם, בו היו בני ישראל במדריגת הבינונים. וכדי להורות שהתורה ניתנה לכל חלקי ישראל, על כן ניתנה התורה דוקא בזמן שכבר חלפו ועברו ישראל כל סוגי הזמנים, שקיבלו בהם את היכולת להשיג ולהרגיש כל המדריגות.

והשתא נבין דרשת ההוא גלילאה, 'ברוך רחמנא' שלא עזב את חסדו אפילו עם רשע הנמצא בשפל המדריגות, ויהב אוריאל תליתאי - תורה המדברת לשלשה חלקי ישראל, דביקות להצדיק, תבלין נגד היצר עבוד הבינוני, ומאור להרשע להתזירו למוטב. לעם תליתאי - נתן את התורה לעם הכלול בכלל ובפרט

(3)
נע

בתוך כל אחד ואחד מאתנו. שלכולנו ישנם הדברים שאנו שלימים בהם, ובעינינו אלו הרי אנו צדיקים גמורים שאף פעם איננו נכשלים בהם. ויש דברים שאנו נאבקים בהם עם יצרנו הרע, פעמים מתגברים אנו על יצרנו ופעמים מתגבר הוא עלינו, ובעינינו אלו הרי אנו בינונים. ויש דברים אשר לדאבונינו אין לנו הכח להתגבר בהם על יצרנו כלל, ובכל נסיון בעינינו אלו אין אנו מוצאים בעצמינו הכח לעמוד נגדו, ובעינינו אלו הרי אנו כרשעים. ומורים לנו מאכלי החלב בשבועות, שעלינו לדעת שהתורה ניתנה להשלים ולתקן כל חלק שבתוכנו, הצדיק הבינוני והרשע, כל אחד באופן המיוחד לו.

ואפשר לומר שעל שלשה חלקים אלו, מרמזים שלש המשפחות של ערבט לוי, גרשון קהת ומררי. קהת שהיו נושאי הארון, מורים על הצדיקים. גרשון שהוא מלשון גירוש, מורים על הרשעים, המרגישים שהם מגורשים מנחלת ה'. ומררי מורים על הבינונים, אשר חיייהם הם חיים של מרידות, מחמת האבקותם התמידית עם יצר הרע. ועל שלשתם מצוה השי"ת למנותם, להורות שכולם אהובים כולם כרורים כולם חשובים ודברים שבמנין, ולכולם ניתנה התורה הקדושה.

וממילא מובן, שכשמצוה השי"ת למנות בני גרשון המורים על הרשעים, בא הציווי בלשון 'נשא את ראש בני גרשון גם הם', שאף על פי שהם רשעים תשא את ראשם להורות להם, שגם הם אנשים שבמנין, וחשובים מאד בעיני השי"ת. וגם להם ניתנה התורה, כדי להתזירם למוטב. ולפי זה אפשר לומר, שעל כן ניתנה התורה על ידי שבט לוי [משה גרשון ומררי, להורות שהתורה ניתנה לקהת הרשעים ומררי, להצדיקים הבינונים והרשעים כאחד.

(2)

יחי רצון שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הקדושה, באופן שהתורה תשלים ותתקן כל חלק שבתוכינו בפרט: שיוכל הצדיק שבקרבתנו להתדבק על ידה לאבינו שבשמים, ושיוכל הבינוני שבקרבתנו להתגבר על ידה על יצריו האפלים, ושיוכל הרשע שבקרבתנו לחזור על ידה למוטב. וכן שתתפשט התורה לכל חלקי ישראל בכלל כל אחד לפי מדריגתו, ועל ידי זה נזכה לגילוי כבוד שמים ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

משלשה מדריגות אלו, צדיקים בינונים ורשעים. על ידי תליתאי' - שבט לוי הכלול משלש משפחות גרשון קהת ומררי, להורות שניתנה התורה לשלש מדריגות הנ"ל. 'ביום תליתאי' - ביום הכלול מלילה יום ובין הערביים, להורות שניתנה התורה לשלש מדריגות הנ"ל. בירחא תליתאי - בחדש סיון, באופן שהשיגו והרגישו ישראל כל שלשת המדריגות, להורות שניתנה התורה לשלש מדריגות הנ"ל.

(4)

ס

לעד ולנצח נצחים.

איש אשר יתן לכהן לו יהיה (ה, ז)

משל למה הדבר דומה? - אמר רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים" - לעני אחד שהחליט לנסוע למדינה רחוקה ולנסות שם את מזלו במסחר. נסע אותו האיש למדינה רחוקה באפריקה. במדינה זו החם כבד, ומרעה לבהמות אין, משום כך החלב יקר מאד. החל העני לעסוק בסחר בחלב, ועד מהרה הצליח מאד והתעשר. בכל זאת לא שב לביתו והמשיך במסחרו. לאחר כמה שנים, קבל מכתב מאשתו בו היא מבקשת ממנו כי ישוב הביתה. חשב האיש בלבו: כדאי לי לקנות חלב בכל כספי, וכאשר אבוא למקומי אמכור אותו וארוויח כסף רב. אמר ועשה. לפני שעלה לאניה, נגש אליו סוחר ביהלומים, והציע לו לקנות כמה יהלומים לבני משפחתו.

(5)

וקיים
שקט
זוהי
ה'

יהלומים - אמר סוחר החלב - אונל לקנותו וכל נוקם... מעדיף אני ליקנות עוד קצת חלב...

לאחר שכנועים רבים, קנה האיש קצת יהלומים במקצת כספו שנשאר לו... כאשר הגיע לביתו, נוכח לדעת, לגודל אסונו, כי כל החלב אשר ברוטותו החמיץ, ואינו שווה מאומה...

האם לשם כך סבלתי והצטערתי כל וישנים? צעקה אשתו במר נפשה. עמד האיש בבגשות פנים ולא ידע את נפשו מרב צער ובושה. הון, שעמל בו הרבה שנים, ירד לטמיון בן לילה...

לפתע, נזכר האיש במעט היהלומים שקנה טרם עלותו לאנית. לקח האיש את היהלומים, מכר אותם, ובכסף התפרנסו, הוא וביתו, שנים רבות בכבוד. כמה הצטער הסוחר על שלא קנה יותר יהלומים...

כן הוא גם הנמשל - סיים ה"חפץ חיים" - האדם יורד לעולם הזה כדי לעסוק במצוות, והנה, את רוב ימיו מבלה הוא בצבירת רכוש. רכוש זה, לעתיד לבוא, בעולם הבא אינו שווה מאומה...

כאשר בא האדם לפני בית דין של מעלה אומרים לו: פרט את מעשיך! ואז עומד הוא בבגשות פנים ואינו יודע מה להשיב... לפתע נזכר האיש במעט מעות שנתן פעם לצדקה... ובמצוות ביקור חולים שעשה... וכדומה. בעבורם מקבל את שכרו בעולם הבא.

מה רב יהיה צערו על כך שלא ניצל את כל זמנו לצבירת מצוות ומעשים טובים.

(3)

(יג) ביום מלאת ימי נזרו טעם הקרבן הזה בניזיר. ביום מלאת ימי נזרו לא נתגלה כי לא מצינו בכל התורה כלה קרבן כי אם על עון שקדם לשעבר, וזה שקדם וזכה לעשות מצוה והיה כל ימי נזירותו קדוש ופרוש מתאוות העולם ועתה ביום מלאת ימי נזרו תחייבנו תורה להביא קרבן. הגם זה ענין נפלא ומחודש, וכן אמרו רז"ל במסכת נזיר¹³: חדוש הוא שחודשה תורה בניזיר, ונרמז "וְלֹא נָתַן בּוֹ טַעַם עַל דֶּרֶךְ הַפֶּשֶׁט וְאָמַר: [כ"ד] כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזיר מקדושתו¹⁵ ועבודת הש"י וראוי היה לו שיזוד לעולם ויעמד כל ימיו בקדושתו נזיר וקדוש לאלהיו. כענין שנאמר: ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים¹⁶, השוה אותו הכתוב לנביא, וכדכתיב: כל ימי נזרו קדוש הוא לאלהיו¹⁷, ועל כן הוא צריך כפרה בשונו להטמא בתאוות העולם¹⁴, עד כאן לשון הרב ז"ל. ועם כל הטעם הזה לא יצא קרבנו של נזיר מן החדוש כי היכן מצינו קרבן על העתיד, אבל טעם הקרבן החדוש איננו מתבאר כי אם על דרך הקבלה והזכרתי בניזירותו כבר¹⁸ כי הוא למעלה מהמדות הדבק בעצם הרחמים העליונים והוא

6

3 קח"

דושה עתה לצאת מקדושתו, נראה כמתרחק ורוצה לסלק עצמו מן חס ושלום מאותה מעלה שכבר דבק בה, ולכך הצריכתו תורה קרבן ביום מלאת ולא לכפרה כי לא תמצא בו לשון כפרה או סליחה, אך הונוה בקרבנו לקרב הכחות וליחד ולהמשיך להם שפע מן המקור ויסתפקו המדות ואחר כך יחזור להנאותיו כבתחלה, ועל כן היה הקרבן שנצטוו בו: עולה ושלמים וחסאת, כבש לעולה, אילן לשלמים, כבשה לחסאת¹⁹, ובסוף אמר: ואחר ישתה הנזיר יין²⁰, כלומר ואחר שישלים חיובו לכל צד ויסתפקו המדות, ישתה הנזיר יין, ויחזור להנאותיו כמנהג בני אדם בעולם הגופות.

16

(נג) פה תברכו את בני ישראל. סמך הברכות לנזירות כי היין קובע ברכה לעצמו אבל לא לאחרים, ואדרכא הביא יללה וקללה לעולם למ"ד עץ הדעת גפן היה (סנהדרין ע.) וכן גרם קללה לאדם וחווה, ולזרעו של נח, וללוט, ומלת כה קאי אפרשה שלמעלה לומר שהכהן המברך לא יהיה שתוי יין בעמדו לברך את ישראל כי צריך לאמר הברכות כמ"ש אמור להם, ונקרא שיכור כל שאינו יכול לדבר לפני המלך ע"כ צריכין להיות כנזירים, ובמלת כה התם כל הברכות שיהיו דוגמת ברכת אברהם שנתברך ככה שנאמר (בראשית טו. ה.) כה יהיה זרעך, ועל כן רצה בלעם לבטל מישראל ברכת כה שנאמר (במדבר כג. טו.) התיצב כה על עולתיך ואנכי אקרה כה, ואמרו במדרש אתה בקרבנותיך תבטל ברכת כה יהיה זרעך, ואני אבטל ברכת כה תברכו וגו'. וזוה ראיתי ליישב, מה שמסיק ברבתי (בלק כ. ה.) בפסוק אולי אוכל נכה בו. (שם כ. ה.) מה מנכין מן הסאה חלק כ"ד כך בקש לנכות מישראל חלק כ"ד מן ס' רבוא דהיינו כ"ה אלף, ויש להקשות מה יתרון לו בכל עמלו כשעכה כ"ה אלף מן ס' רבוא, ועוד למה נפלו דווקא כ"ד אלף, אלא ודאי שלא בקש כ"ה לבטל מישראל ברכת כה וחשב שנפילת כ"ה אלף נוגע בברכת כה וכביטול ברכה זו יהיה לו מקום אז לקללם. אבל לא עלתה בידו כי לא יוכל להם כ"ה במספר כ"ד עד מספר כ"ה ולא עד בכלל כי עמדה להם ברכת כה תברכו. לשלא תחול הקללה יותר וזה פירוש יקר.

7

כ"ה יין

16

11

16

ואולי מספר פה הוא בזכות כ"ד מתנות כהונה, ועם ברכת כהנים הרי כ"ה מתנות כהונה בזכותם חלה הברכה על ישראל, ואם תשאל מה הנאה יש לכהנים בכרכה זו שתהיה נחשבת בכלל כל מתנות כהונה ת"ל (בראשית י. ג.) ואברכה מברכך. א"כ ע"י ברכה זו יקבלו גם המה ברכה. (ועיין חולין מט. ואני אברכס, תניא ר' ישמעאל אומר וכו' כהנים מברכים לישראל והקב"ה מברך לכהנים) ועוד שנוסח הברכות יברכך ה'. ודרז"ל (במ"י יא. ה.) בנכסים, וברכה זו חוזרת גם לכהנים כי בזמן שיש לישראל נכסים מרובים לפיהם ירבו מתנות כהונה תרומות ומעשרות דאם לא כן מאין יקחו המן הגורן או מן היקב.

4

אמור להם. מכאן למדו רז"ל (ספרי ו. קמג) שהחזן מקריא לכהנים מלה במלה נוסח הברכות, וטעמו של דבר שהחזן הוא הסרסור המושך שפע צינור ממקור הברכות תחילה ומוריק אותם על ראש הכהנים יחולו, כי הוא אומר תחילה אל הכהן יברכך ה' כדי לעשות את הכהן תחילה כלי גדוש ומלא ברכת ה' ואח"כ כשהכהן אומר לישראל יברכך ה'. הוא מוריק מן כלי מלא על כלי ריקן, אבל אם לא היה הכהן מתברך תחילה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן, וזוה מיושב מ"ש (בראשית י. ג.) ואברכה מברכך ומקללך אאר. והל"ל ואאר מקללך כדרך שאמר ואברכה מברכך. אלא שר"ל שהכהן המברך את ישראל אני מברכו תחילה כדי לעשות את הכהן כלי מלא וגדוש ויוריק מן כלי מלא ברכת ה' על ישראל אבל בקללה אין שייך לומר כן אלא אחר שיקללם אאר אותו ולא קודם, לכך נאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכס תחילה, (עיין חולין מט.) ע"י שיאמר החזן לכהן תחילה יברכך ה'.

26

4

4

גור אריה

וי"ו שהיו כלי בית המקדש מכוונים כו'.
 בספרי אמר שלא ככלי הדיוט כלי בית
 עולמים, כלי הדיוט שוקלן אחד אחד ושוקלן
 כולן כאחד פעמים מרבה פעמים ממעט⁷².
 והקשה הרא"ם⁷³ על זה, דאם הוא נט – מה
 תועלת יש כנס הזה⁷⁴, ואם כדרך כל הארץ
 – הלא כן בכל המשקלות, [ו]למה הזכיר
 אותו הכתוב. ואין זה קשיא כלל, כי בודאי
 חידוש גדול, כי אי אפשר לצמצם כל כלי
 שלא יהיה יתר או פחות במשקלו⁷⁵, [ו]כאשר

8
 יד
 אריה

מצומצם, כי היה המשקל שלהם מורה על
 דבר, ולא דבר ריק הוא⁷⁶, לכך נעשה דבר זה
 ככלי בית עולמים:

ערכו לרוב
 רב לרוב

זאת חננת המזבח ביום המשח אותו מאת כ"י קערות כסף
 שתים עשרה מזרקו כסף שנים עשר וגו' כל כסף הכלים אלפים
 וארבע מאות בשקל הקדש" (ז: פד-ה) – ופרש"י: מלמדך שהיו כלי
 המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא
 מיעט. וצריכים אנו להבין – מאי נפקא לן מזה? הגאון רב חשה פיינושטין
 שליט"א הסביר שזה מלמדנו שהאדם צריך לנהוג באותה מדה שנוהג ביחיד
 גם ברבים וכן להיפך. כי יש אנשים שמדקדקים הרבה במעשיהם כשהם
 בדברים יותר מאשר מדקדקים בביתם כי טוברים שברבים יהיו אנשים שילמדו
 מהם, ולכן מדקדקים יותר, ויש אנשים שאינם מדקדקים כ"כ ברבים כי חוששים
 שאחרים יחשבו שזה יזהרא [גאוה]. אבל באמת האדם צריך להיות שזה
 בבית ובהוצ' – בין ביהוד בין ברבים. ולימוד זה יוצא לנו מכאן, שהכלי
 שרת היו מכוונים במשקלם, בין כשהיו כל אחד לעצמו, ובין כשהיו
 נשקלים ביחד.

What do we, as individuals, learn from this? The Baal Shem
 Tov, quoted by his famous disciple Rabbi Yaakov Yosef, states
 the following: "This teaches us that even when a man does not
 have an overwhelming desire for Torah or the service of the
 Lord, nevertheless, he is not free to desist from them; he must
 imagine as if someone is forcing him to perform these duties
 against his will, just as God coerced the children of Israel into
 accepting the Torah at Sinai." And the Baal Shem Tov concludes,
 "and this is the good way for a Jewish man to follow during
 the yemei hakatnut, the days of smallness" (Tzofnat Pane'ah,
 Parashat Shemot).

There are days – nay, years and decades – when we are
 small; our capacities sorely limited, our spirit puny, our soul
 desiccated, our sensitivity parched, our hearts shrunken and
 dried up. Society pushes us towards a constant trivialization.
 We are immersed in petty details, lost in the shallowness of
 little problems, little people, and a little self. We abjure large
 visions, we deny depth, we ignore our own large capacity for
 experiencing lofty emotions, for an awareness of the transcen-
 dent, for a sense of the mysterious, for the daring to lift the
 veil of everyday life and catch a glimpse of the grandeur and
 majesty that lie just beyond the world of money and machines,
 shipping and shopping.

And in these yemei hakatnut, when we cannot summon up
 the spirit from the resources within us, in these days too, we
 must not desist from prayer, from Torah, from mitzvot. Just
 as klal Yisrael accepted the Torah because God chose them
 and coerced them into it, so we as individuals, in the "days of
 smallness," must force ourselves to do and observe, to live and
 obey, according to the word of God, as if we were big, inspired,
 uplifted.

(10)
 Torah
 Beloved
 P.93-96
 Il Norman
 Lamm

3)

There is no greater *pleasure*, says Baal Shem Tov, than *davening* or studying Torah during the *yemei hagadlut*, when we feel fully inspired, alert to the whisper of divinity all about us. But there is no greater *reward*, he continues, for practicing the discipline of one's self that results in observing, in studying, in practicing Jewishness during the *yemei hakatnut*! For the only way to arrive at *gadlut*, greatness, is to live responsibly and respectfully through the periods of *katnut*, smallness. Those who are defeated by triviality and pettiness cannot hope to succeed to greatness and eminence. Only he who can *daven Mincha* in his office, despite a crowded calendar and a mind cluttered with commonplaces, can hope, someday, to experience true *gadlut*, an exquisite *aliyat neshama* - the soaring of the soul and ascension of the spirit - during a *Neila* service or another very special occasion. Only a person who studies Torah and attends classes regularly despite an inner inertia will someday experience the unique, full, and breathless joy in perceiving new intellectual horizons and spiritual vistas in Torah itself. For Torah is not primarily a matter of human moods; it is primarily a matter of the divine will. If we respond to that will when we are caught up in the moods of mediocrity, in *yemei hakatnut*, then it will be His will to grant us loftier, more sublime, and more exalted experiences of *gadlut*.

The man who prays only when he is moved to do so, who studies only when he is overwhelmed by intellectual curiosity is like a mother who feeds her child only when she is inspired by his loveliness rather than the child is hungry, or like the husband who is faithful to his wife only when he feels stirred by a great love for her. It is a sure recipe for remaining forever stranded in the stagnating swamps of smallness; the *yemei hakatnut*.

Hasidim tell the following story: There was a small hamlet to which travelers from the outside world came only very rarely. One day, the townspeople noticed that their watches

were not synchronized. Every watch showed a different time, so that most likely no one had the right time. As a result, all the townspeople except one put their watches on their shelves and failed to wind them. This one man said: although I am sure I do not have the right time, nevertheless, I will keep my watch wound. Several months later, a traveler chanced upon the hamlet. The people surrounded him and asked him for news from the outside world, and then for the right time. He took out his watch and told them. The people ran back to recover their watches and set them properly. But, lo and behold, none of the watches would work, for they had grown rusty, except the watch which this one man had kept winding all along despite the ridicule of his friends.

So it is with prayer, or Torah, or any other religious duty. Unless you keep it "running" constantly it will be of no avail to you in the moments of crisis when you really need it. He who cannot abide them during the "days of smallness," when he knows that his soul is not synchronized with sublimity, that man will fail during the opportunities of the "days of greatness." He will be rusty. His prayer will be puny, his worship an abortion, his study of Torah a frustration.

The Kotzker Rebbe asked: why, in the *Shema* (Deuteronomy 6:4), do we read, "and these words shall be on your heart?" Why do we say, "*al levavekha*, on your heart" and why not, "*bilevavekha*, in your heart?" And the Kotzker Rebbe answers: it is not too often that the heart is open and that the words of God can enter directly into it. Usually the heart is closed, indifferent, and even callous. Yet the Torah demands that if the words of the Lord cannot come right into an open heart, then at least they shall be placed on the closed heart, so that during those moments of greatness and inspiration, when the human heart suddenly opens up, then the words of Torah, which had been piled on it will tumble in and fill the heart with the seeds of true greatness and sublimity. The reward for the strenuous

(12)

no

1 efforts made during the long, dreary, dismal, and uninspired
yemei hakatnut comes during these rare but precious moments
of gadlut.

6 "May the words of my mouth be pleasing to You, and the
meditation of my heart come before You, O Lord my Rock and
Redeemer" (*Shemoneh Esrei*). Even when, during the "days of
smallness," only my lips move and only my mouth speak, but
my heart remains mute and my spirit sunk in a stony silence,
even then may my efforts be pleasing to You. So that, when,
during the "days of greatness," my heart opens up, then may the
11 meditations of my heart rise up before You in all their pristine
glory. For You, O Lord, are *tzuri*, my Rock, who supports me
in my weakness and smallness; and also *go'ali*, my Redeemer,
who raises me on high and gives wings to my soul during my
moments of greatness.

(7)